ר ײַ ס ן

א

דער זיידע מיט די פֿעטערס...

אָ, דער זיידע פֿון קאָבילניק איז אַ ייִד אַ פּשוטער,
אַ פֿייער מיט אַ פֿײַלץ און מיט אַ האַק און מיט אַ פֿערד...
און מײַנע זעכצן פֿעטערס און מײַן טאַטע —
ייִדן פּראָסטע ייִדן ווי די שטיקער ערד,
טרײַבן פּליטן אויף די טײַכן... שלעפּן קלעצער פֿון די וועלדער...
און דעם גאַנצן טאָג געהאָרעוועט ווי כּלאָפּעס,
עסט מען וועטשערע פֿאַר נאַכט צוזאַמען פֿון איין שיסל,
און מען פֿאַלט אַנידער אין די זעכצן בעטן ווי די סנאָפּעס.
דער זיידע, אָ, דער זיידע קלעטערט קוים אַרויפֿעט אויפֿן אויוון,
ער איז דער אַלטיטשקער בײַם טיש אַנטשלאָפֿן שוין געוואָרן,
נאָר די פֿיס — זיי ווייסן, פֿירן זיי אַליין אים אָפּ צום אויוון...
דעם זיידנס גוטע פֿיס, וואָס דינען אים פֿון כּמה יאָרן...

ב

בײַ קאָסיעס היי...

אין פֿעלד האָט גענומען שוין ציִען מיט נעפּלען פֿון אַסיען...
אַרויס איז דער זיידע פֿאַר טאָג צום געמויזעכץ דאָס היי אַראָפּקאָסיען,
איז מען בײַם שאַריען אויף טאָג שוין געווען בגילופֿין אַזוי ווי די אמתע קלעזמער,
מען האָט זיך צעשטעלט זאַלבעאַכציקט, דער זיידע בראָש, און אַוועק איז אַ מזמור:
אַ שפּרײַז, און אַ קער מיט די פּלייצעס, אַ סווישטש, פּונקט עס טאַנצן אין זומפּ אַרום בליצן.
פֿאַר דאָס שטיקעלע ברויט — האָט דער זיידע געזאָגט — מוז מען, קינדערלעך, שוויצן...
און ס'האָבן זיך בלאַנקער די קאָסעס צעפֿײַפֿט, די קאַפּאָטעס אַראָפּ, מיט באַוואַקסענע גלידער,
אַזוי ווי די האָריקע יאָדלעס — אַ טאַטע אַן אַלטער מיט זיבעצן לײַבלעכע ברידער...

עס צופּן די קאָסעס, ס'צעשפּריצט זיך דער טוי, און עס פֿאַלן די גרעזער אויף גרעזער אַנידער,
אַ פֿייגעלע זינגט אויף אַ נוססבוים דערבײַ, אַז דער זיידע קען פּשוט קיין אָרט ניט געפֿינען:
„וואָס זאָגסטו דערצו? נאַ דיר גאָר אַ קאַנאַריק, אַ חזן, אין מיטן דערינען"...
דאָ נעמט מען זיך טאָטשען די קאָסעס, פֿאַררייכערט מען, כאַפּט מען אַ זופּעלע קוואַס פֿונעם קריגל,
דערנאָך שטייט מען אויף מיט אַ קרעכץ... פּאַמאַלײַ באַך! אַ קלונג, און עס טוט זיך די קאָסע אַ שפּיגל,
באַווײַזט זיך, פֿאַרשווינדט צווישן גראָז, טוט אַ בלאַנק — אַכצן קאָסעס כּסדר!...
און ס'בייגן זיך זיכער די הענט, אָ, עס קנאַקן די שענקלען, און פֿעסט זיצט איעטוועדער גדר — — —
אַזוי ביז דער עולם דערזעט, ווי דער רויטער פֿאַרנאַכט לײַכט זיך אָפּ אין די קאָסעס,
טוט חבֿרה אַ שמייכל. מען זעט שוין דעם הערינג דעם ברייטן, דער באָבעשעס קעז־סאָלטענאָסעס,
דערלאַנגט מען אַ נעם די קאַפּאָטעס, מע גייט און מע הערט צו די וואַכטלען וואָס שרײַען,
מע גייט מיט די קאָסעס פֿאַרלייגט אויף די פּלייצעס, מע קוקט און מע שווײַגט ווי די שלײַען...

ג

די באָבעשי...

די באָבעשי געוועזן איז אַ ייִדענע אַ צנועה,
אַ מײַסטער פֿון אַ קינדלערקע — אַ קינד צו יעדן פֿרילינג...
און גרינג, און גאָר אָן ווייען, פּונקט, ווי הינער לייגן אייער,
האָט זי געלייגט די צווילינגען — אַ צווילינג נאָך אַ צווילינג.
דרײַ פֿעטערס האָט די באָבעשי געבאָרן אויפֿן בוידעם,
צוויי פֿעטערס האָט די באָבעשי פֿאַרלאָרן צווישן אײַער,
עלף פֿעטערס האָט די באָבעשי געבאָרן אויפֿן אויוון,
מײַן טאַטן האָט די באָבעשי געבאָרן אין אַ שײַער...

און דאַן האָט זיך איר מוטערטראַכט אויף אייביק צעגעשלאָסן,
די באַבעשי האָט אָפּגעשענקט פֿאַר אָרעמע די ווינדעלעך,
די באַבעשי, די טײַערע, האָט אָפּגעטאָן דאָס אידיקע,
איז זי אין שטוב אַרומגעגאַנגען,
ווי אַ קאַטשקע צווישן הינדעלעך...

כען טרײַבט פּליטן...

עס האָבן די נעפּלען פֿאַרווישט און פֿאַרשמירט אַלע דערפֿער און וועגן,
אין פֿעלד טאַפּט מען אָן מיטן וואַרעמען פּנים די קאַלטקייט פֿון הענגענדן רעגן...
עס ווײַזן זיך פֿלעקן פֿון ביימער, פֿון ערגעץ אַ הויף, אַן אָסוויר פֿון אַ ברונעם,
נאָר ס'שווימט עפּעס אָן, עס ווערט ווײַס פֿאַר די אויגן... און אַלץ ווערט אין נעפּל צערונען.

אַ טרוקענער צווײַג פֿאַלט אַראָפּ. עס איז שטיל. אַ פֿויגל הייבט אָנעט צו קלאָגן:
„ס'קומט אויסעט אין לעבן אַזוי פֿיל אַריבערצוטראָגן, אַזוי פֿיל אַריבערצוטראָגן"...

די צענדליקער קוועלכעלעך פּליעסקענען צווישן די ביטן און מורמלען און ריידן,
און צווישן די נעפּלען, ווײַט-ווײַט אויפֿן ניעמאַן דערהערט זיך די שטים פֿונעם זיידן:

שמוליע, העי, שמוליע,
פֿאַרפּאַטש דעם הינטן אויף סקאַרוליע!...

דער זיידע קריכט אום מיט אַ באָרד מיט אַ נאַסער און טאַפּט די שוואַרצועס,
די פֿעטערס אין נעפּל מיט לאַנגע בוסאַקעס — מען שפּרײַזט אויף די פּליטן,
אַט ווערן זיי נעלם, מען הערט נאָר אַרויס פֿון דער ווײַט דעם געשריענעם שמועס,
עס טוען אַ פּליעסק אָפּאַטשינעס, אַ גראָב, און דער שטראָם ווערט צעשניטן...
דער נעפּל פֿילט אויסעט די ליימיקע ברעגן, ניטאָ — ניט קיין ערד, ניט קיין וואַסער.
און הייך איז די געגנט אַזוי, אַן ממשות — אַ וואַרעמער אָטעם אַ בלאַסער...

נאָר ס'וויקלט זיך עפּעס... אָט גייען די כלערליי טאָלן און וועלדער אַריבער,
דאָרט שטייען פֿאַרוויקלט די הײַזער, באַדעקטע ווי מעבל אין גבֿירישע שטיבער...
און אָט פּלאַצט דאָ אויפֿעט אַ קלאָרקייט אַ גרינע... ס'ווערט קלערער בײַ זיך אין נשמה...

די זון טוט אַ לײַכט. עס באַווײַזט זיך דאָס וואַסער און ווערבעס פֿאַרווײנטע און לאָמע,
דער וואַלד האָט זיך בלוי אויסגעוואַשן, איז נאַס, און דער קאָפּ זײַנער פֿלאַקערט,
און ס'גיסט זיך אַ העלקייט ווײַט-ווײַט אויף אַ לאָנקע... אַ פּויערל שטייט דאָרט און אַקערט...

אַ רחבֿות, אַ פֿרישקייט פֿון גראָזיקע לאָנקעס, וואָס שמעקן און פֿינקלען און ווײנען,
און ס'שווימען נאָך אומעט די שטיקער פֿון נעפּלען-הלומות פֿון פֿעלדער און פּליינען...

און ס'שווימען די פּליטן געלאַסן, געלאַסן, פֿאַרקירעוועון רונד מיט די ברעגן,
די שטרויענע בײַדעלעך שטראַלן און פֿאַרען אַרויסעט דעם טוי און דעם רעגן.
דערבײַ ליגט דער זיידע... ער רייכערט די ליולקע און זשמורעט פֿון תענוג די אויגן:

די וואַרעמע ערד האָט זיך גלאַנציק און פֿעט אַזוי שטאַרק אויסגעצויגן,
צעקעסטלט אין פֿעלדער, געמויזעכצן, געלבע און העלע און גרינע —
עס גיסט זיך דער דורכזיכטיק-ציטריקער פֿלאַקס אויף בורשטיניקע שטענגעלעך דינע,
די גרינקייט אויף פֿעלדער-קאַרטאָפֿל ליגט אָפּגעקילט, מאַט, אויסגעזאָטן...
און ס'שמייכלט די קורצע די ראָזעווע רעטשקע מיט שפּרענקעלעך ווײַסע באַשאָטן —

עס רינען די זאַפּטן פֿון דר'ערד, אַז אַ שיכּרות נעמט דורך אַלע גלידער,
עס שפּאַרט זיך אַ לעבן אַ שטומער דורך גרעזער, דורך וואָרצלען און צווײַגן,
אַז ס'האַלט מער ניט אויסעט דער זיידע, ער טוט זיך אַ נעם, אַ, ער קען מער ניט שווײַגן,

דערלאַנגט ער אַ רעווע: טראַסציאַ אין דײַן טאַטן! און נאָך אַ מאָל ווידער:
טראַסציאַ אין דײַן מאַמען! אַז ס'כאַפּן זיך אויפֿעט די זין אויף די פּליטן,

מען זעט, אַז עס פֿליִיצן אַראָפּ פֿון די פֿעלדער די פֿאַרבן די הייסע, ווי שטראָמען,
עס שפּרודלט פֿון פֿרילינג אַ פֿרייד אויף דער וועלט און אַליין איז מען אויך
דאָ אין מיטן...
רבונו של עולם! עס טוט זיך דאָ וואָס אויף די פֿעלדער, וואָס האָט ניט
קיין נאָמען!...

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

אַזוי האָט דער ייִדעניו, עליו-השלום, די פּליטן געטריבן קיין פּרײַסן,
איז ער פֿאַרנאַכטלעך אַרײַן מיט דער בלויער ווילִיע אין ניעמאַן אין ווײַסן,
האָט מען די שריגעס פֿאַרגראָבן אין זאַמד און די שווערע שוואַרצעס פֿאַרבונדן,
און פֿײַערן האָבן די פּעטערס אויף יעטוועדער פּליט אָנגעצונדן.
שווײַגעוודיק-מיד, זאַלבעצווייט בײַ אַ פֿײַער, אַזוי איז מען גרויע געזעסן,
געבראָכן דעם ראָזעווען ברויט און צוזאַמען דעם באָרשט פֿונעם טעפּל געגעסן.

ס׳איז שטיל אויפֿן געגנט געווען. עס האָבן נאָר בלויע די וועלן געזונגען,
עס האָט נאָר דער פֿײַער זיך הילכיק צעבלעטלט, צעלייגט, ווי אַ רויטינקער בלימל,
און ס׳איז נאָר אַ פֿיש ווען ניט ווען פֿונעם וואַסער דעם קילן געשפּרונגען,
בלוי איז געווען, און אַ רויטע לבֿנה, אַ שווערע, איז אַרויס אויפֿן הימל.

ה

די ווילִיע און דער ניעמאַן...

בעת די לבֿנה צעשפּריצט זיך אין לאַנד, ווי אַ זילבערנער רעגן,
דאַן הייבט זיך אַ שטײַפֿע געשטאַלט פֿון אַ ליטווין אַרויס פֿון דעם ניעמאַן
און ס׳שווימט, ניט געהערט, פֿון ווילִיע אַ טונקעלע פֿרוי אים אַנטקעגן,
צעוואָרפֿן די לאָקן, די נאַסע, מיט לאַנגע און גרינלעכע ברעמען,
באַווײַזט זיך איר גליטשיקער קערפּער אַרויס פֿון די כוואַליעס...
עס בייגט זיך אַריבער דער ניעמאַן און נעמט זי אַרומעט,
און טוט איר אַ קוש אין די אויגן די גרינע, וואָס לײַכטן פֿון אומעט,
און נעמט זי אַראָפּ אויפֿן גרונט אין די בלויע, קרישטאָלענע סאַליעס...

ו

דער פֿעטער אַבֿרהם פּאַשעט פֿערד...

בײַ נאַכט איז דער פֿעטער אַבֿרהם געווען אויף דער וואַרטע,
דאָס פֿעלצעלע האָט ער געהאַט און די טאָרבע צום עסן,
בײַם פֿײַערל גרוי, ווי אַ קאָרטש איז אַבֿרהם געזעסן
און ס׳האָבן געסטאַרטשעט פֿון אים נאָר די ביינער די האַרטע...
אַזוי האָט דער פֿעטער אַבֿרהם די פֿערד אויף דער לאָנקע געפֿיטערט,
געפּענטעטע האָבן זיי שווער אויפֿן גראָז צוגעשפּרונגען,
די שײַן פֿון לבֿנה האָט ווייך אויף די שקאַפֿעס געציטערט
און ווײַט אין פֿאַרנעפּלטן פֿעלד האָט דער ניעמאַן געקלונגען...
דאָס טרוקענע פֿײַערל האָט זיך אָן כּוחות געלאָשן...
אַזוי ווי אין שלאָף איז אַבֿרהם באַנומען געזעסן,
אַ בוים אין אַ בוים האָט אין טונקעלער ליכט זיך געגאָסן,
און ס׳האָט זיך געהערט ווי דאָס גראָז ווערט געצופּט און געפֿרעסן...
און ס׳האָט זיך געהערט: אויפֿן הימל עס רירן זיך שטערן,
אַ רויכעלע טוליעט זיי אײַן, ווי אַ וואַרעמער ניגון;
אַ ציטריקע נעץ האָט פֿאַרנומען דעם הימל דעם לערן
און ס׳שווימען דאָרט פֿישעלעך, פֿינקלען און וויגן זיך, וויגן...
עס האָט זיך אַבֿרהם, דעם פּנים אַרויף, אויסגעצויגן:
די קאַלטע לבֿנה גייט אום אין אַ ראָד אין אַ געלער
און זיבעצן שטערנדלעך זײַנען געקומען צעפֿלויגן,
עס ציטערט אין שטערן אַ גרינער פֿון אַלעמען העלער...
נאָר פּלוצלינג דאָס שטערנדל האָט זיך געגעבן אַ צאַפּל,
אַ פֿלי דאַן געטאָן אינעם בלויען געוועב פֿון די שטראַלן,
אַזוי ווי אַ פֿונק פֿליט אַרויס פֿון אַ בלויען שוואַרצאַפּל...
אין מאָכיקן וואַלד איז דער שטערן אַרונטערגעפֿאַלן.
אַבֿרהם האָט עפּעס אַ חלום אַ ווײַטן פֿאַרשטאַנען — — —
דער פֿינקלענדער בלוי האָט די געגנט די גאַנצע באַשאָטן,
און דאַן מיט אַ זיפֿץ איז דער פֿעטער פֿון דר׳ערד אויפֿגעשטאַנען
און שטיל צו די וואַרעמע קליאַטשעס אַוועק אינעם שאָטן...
ער האָט זיך אַזוי בײַ די פֿערד אין דער פֿינצטער געפֿאַרעמט.

אַ האַלדז אויף אַ האַלדז האָבן אַלע געטעטמט פֿאַרשלאָפֿן,
דאָס ליכט פֿון דער זײַט האָט אויף אײנעם אַ פֿערד אָנגעטראָפֿן
און ס'האָט זיך פֿון אים נאָר די פּלייצע געזען אויסגעמאָרעט...
דאָס בינטל פֿון שקאָפּעס איז טונקל צוזאַמענגעגאָסן געוואָרן,
פֿאַרמאַטערט און שטרויענעם בײַדל אַרײַן איז דער פֿעטער,
אַ טאָפּאָל האָט מאַט אין דער פֿינצטער געשײַנט מיט די בלעטער,
און ווײַט איז פֿאַרגליווערט און שטראָלן געלעגן דער קאָרן.
שטיל איז אַבֿרהם אויף דר'ערד און דעם בײַדל געלעגן,
געהלומט פֿון דערפֿל, געשמייכלט צו זיך און געשוויגן.
אַרויס איז פּאַמעלעך און בענקשאַפֿט זײַן האַרץ פֿון די ברעגן
און ס'האָט זיך דער פֿעטער גאָר פּלוצלינג צעטרעלט אין אַ ניגון:
ביסט די שענסטע אין דאָרף, נאַסטאַסיע,
זע,
ס'קוועלט דער גערשטן און געבערדלט איז דער האָבער
די געמויזעכצן אין נעפּל פֿינקלען פֿונם טוי...
הער זיך אײַן,
הער זיך אײַן,
אין די וועלדער די יאַדלאָווע גייט איצט אום פֿאַרחלומט
אין לבֿנה־שײַן
דער מאַך־באַוואַקסענער, דער באָרוועסער בעל־דבֿר...

קום אַרויס אין ברייטן פֿעלד, ווען אַלע פֿייגלען שלאָפֿן
און נאָר די קוואַלן זײַנען אויף,
דײַן מאַטע ליגט פֿאַרמאַטערט פֿון דער אַרבעט אויפֿן שײַער,
ס'וועט וויסן נאָר פֿון דעם די אַלטע ריאַבינע אין הויף
און נאָר דאָס ווינטעלע, וואָס נעכטיקט אין די אײַער...

ביסט די שענסטע אין דעם דאָרף, נאַסטאַסיע!

אַבֿרהם האָט אויסגעווישט שטיל מיט דעם אַרבל די טרערן...
האָט צוגעהערט טיף, ווי עס שווײַגט די פֿאַרחלומטע געגנט:
עס האָט זיך אַ האַרץ מיט אַ האַרץ אין דער פֿינצטער געזעגנט...

large syllable-stress ratio — paonic, smooth
similar construction

ז

די באָבעשי ע"ה איז אויסגעגאַנגען...

אַז די באָבעשי די אַלטיטשקע איז אויסגעגאַנגען
האָבן פֿייגעלעך געזונגען,
ווײַל מיט איר צדקה, מיט איר האַרץ דער גוטער
האָט די וועלט געקלונגען.

און אַז מען האָט די באָבעשי אַראָפּגעהויבן
האָט אײַדערער געשוויגן,
און אַן אַ קרעכץ האָט מען די גוטע אַלטיטשקע
אויף דר'ערד געלאָזן ליגן.

עס איז דער זיידעניו און שטוב אַרומגעגאַנגען —
אַ טויטער שאַרבן,
ווײַל ער, דער אַלטיטשקער, ער האָט איר צוגעזאָגט,
אַז ער וועט פֿריִער שטאַרבן.

און אַז מען האָט דעם בר־מינן אַראָפּגעפֿירט אין שטעטל
האָט דער דאָרף געטרויערט:
„ניעמאַ, ניעמאַ יוזש סטאַראַי שליאַמיכע"
און אויך דער פּאָפּ וואַסילי האָט באַדויערט...

נאָר אַז דער שמש האָט דאָס מעסערל אַרויסגעצויגן
צו רײַסן קריעה,
דאַן האָבן זיך צעשריִען, נעבעך, מײַנע פֿעטערס
ווי די רוצחים פֿאַר דער תּליה.

animal passions

ח

נאַסטאַסיע...

נאַסטאַסיע האָט שצאַוויע געקליבן בײַם זײַט פֿון די סטעזשקעס,
אַ מאַלצײַט צו מאַכן אַנטאַשעון — איר טאַטן דעם אַלטן.
ס'איז רײַסן געבענטשט מיט אַ האַריקן שצאַוויע אַ קאַלטן,
מיט יאַדלעס, ווי פּעלצן, און ראָבן, ווי די האַלאַוועשקעס...
דעם פֿאַרטעך אין האַנט גייט נאַסטאַסיע אין פֿעלד אײַנגעבויגן,
אַזוי ווי אַ קאַטשקעלע, ווייסט ניט פֿון שלעכטס און פֿון זאָרגן,
די פּיסלעך באַנעצטע פֿון טוי און באַרוישט פֿון פֿרימאָרגן,
זי האָט אים באַקוקט פֿון דער ווײַט מיט דער האַנט בײַ די אויגן:
דאַן קומט איר פֿון וועלדל אַ מענטש מיט אַ כאָמעט אַנטקעגן.
זי האָט אים באַקוקט פֿון דער ווײַט מיט דער האַנט בײַ די אויגן:
ער קומט אַזוי פֿריש פּונקט ער וואָלט אין די וועלדער געלעגן.
פֿאַרשעמט האָט נאַסטאַסיע זיך ווידער צום שצאַוויע פֿאַרבויגן.
דאָס קערט זיך אַבֿרהם אַהיים פֿון דער וואַרטע באַגינען.
„גוט מאָרגן, נאַסטאַסיע, דיר קעלבעלע שטילע, גוט מאָרגן!"
זי האָט זיך פֿאַר בושה אַהינטער די קוסטעס פֿאַרבאָרגן,
עס וועט זי דער פֿעטער, דער שווערער ניט קענען געפֿינען.
דאַן האָט זיך אַבֿרהם אַ לאָז אין די קוסטעס געגעבן,
געהערט האָט זיך ווײַט זײַן געלעכטער פֿון צווישן די בלעטער:
„דו קעלבעלע מײַנע, ווו ביסטו, מײַן קרוין און מײַן לעבן!"
נאַסטאַסיע האָט הינטער די צווײַגן געקוואָלן פֿון פֿעטער...
„ער איז אַזוי פֿריש, פּונקט ער וואָלט אין די וועלדער געלעגן!"
אַ ברוינער, צעהיצט, מיט צעשויבערטע אויגן און לאָקן.
ער האָט זי געפֿונען אין גראָז האַלב דערפֿרייט האַלב דערשראָקן.
אַ הינדעלע שרעקט זיך אַזוי אין אַ זוניקן רעגן...
האָט ער זי געטאָן דאַן אַ כאַפּ אין די אָרעמס די ברייטע,
דערלאַנגט איר אַ קוש אין דעם ציטריקן האַלדז דעם פֿאַרברענטן.
זי האָט זיך געגעבן אַ צאַפּל צו אים אַ דערפֿרייטע
און שטיל צו זײַן ברוסט זיך געטוליעט אַלץ נענטער און נענטער...

ט

דער פֿעטער איצע...

ס'האָט זיך פֿעטער איצע
אויסגעלערנט שנײַדערײַ,
מאַכט ער אַלטע סערמיעגעס
פּונקט ווי שפּאָגל נײַ,
מאַכט ער אַלטע סערמיעגעס,
פּונקט ווי שפּאָגל נײַ.

קומט ער אין אַ דערפֿל אָן
מיט דער נאָדל־פֿאָדעם
הענגט ער אויס אַ ווי־וועסקע:
„דאָ פֿאַרריכט מען בגדים",
הענגט ער אויס אַ ווי־וועסקע:
„דאָ פֿאַרריכט מען בגדים".

זיצט דער פֿעטער אויפֿן טיש
טערקיש, תּמוואַטע,
טרענט און ניצעוועט און לייגט
אַ לאַטע אויף אַ לאַטע,
טרענט און ניצעוועט און לייגט
אַ לאַטע אויף אַ לאַטע.

אויסגעלאַטעוועט איין דאָרף,
גייט ער אין אַ צווייטן,
ביז ער לאָזט אַרויס פֿון האַנט
דעם געגנט אַ באַנייטן...
ביז ער לאָזט אַרויס פֿון האַנט
דעם געגנט אַ באַנייטן...

ס'האָט זיך פֿעטער איצע
אויסגעלערנט שנײַדערײַ,
מאַכט ער אַלטע סערמיעגעס
פונקט ווי שפּאָגל נײַ,
מאַכט ער אַלטע סערמיעגעס
פונקט ווי שפּאָגל נײַ...

פֿינצטער בײַ נאַכט אין דער אַלטיטשקער כאַטע...

איז מען געלעגן בײַ נאַכט אין דער אַלטיטשקער כאַטע,
נערייכערט די ליולקעס די גרויסע, געברומט און געסאָפּעט.
פֿאַרמאַטערטע האָבן די פֿעטערס געקוקט תּמעוואַטע,
און שוויים איז אַ פֿעטער געזעסן בײַם טיש און געכראָפּעט.
און שטיבל האָט קוים אַ לוטשינע אַ שטילע געברענט...
דערבײַ האָט דער פֿעטער רחמיאל די הויזן פֿאַרשצאָבעט,
אַ שניי האָט געבליאָפּעט אין פֿענצטער, אַ ווינט האָט געקלאַפּט אין די ווענט,
די זאַסלינקע האָט זיך אין אויוון אָן וועגטל געסקראָבעט...
עס האָט זיך דער זיידע געדרייט אויף דעם אויוון דעם הייסן,
אָן כּוחות, די העמד אויפֿגעעפֿנט, און אַנגעסטן באַשלאָגן,
דער ווינט אויפֿן פֿעלד האָט די כוואַליעס און ניעמאַן געשטויסן,
די אַלטע בהמה אין שטאַל האָט ניט אויפֿגעהערט קלאָגן.
עס זײַנען די פֿעטערס געלעגן צו צוויי און די בעטן,
טעמפּ מיט די צורות צום באַלקן געקוקט און געשוויגן — — —
דער זיידעניו האָט זיך געקערט, אָ, דער זיידעניו האָט זיך געבעטן:
„אַבֿרהמציק, מײַן קינד, טו אַ זינג אונדז אַ טרויעריקן ניגון".

פֿון הייסן געלעגער אַראָפּ איז אַבֿרהם דער פֿעטער,
און חושכניש איז ער געווען, ווי אַ יאַדלע אַ גרויע — — —
האָט ער געגעבן אַ זונג, ווי אַ ווינט אין אָסיעניקע בלעטער,
האָט ער געגעבן אין טונקעלער כאַטע אַ וואָיע,
אַזוי ווי עס וואָיעט אַ וואָלף בײַ דער נאַכט אויף די וועגן,

ווי ס'וואָיעט אַ וואָלף אויף פֿאַרשנייטע, באַלויכטענע פליינען — — —
פֿאַרטײַעטע זײַנען די פֿעטערס, ווי קלעצער געלעגן.
ס'האָט פּלוצים דער זיידעניו שטיל אָנגעהויבן צו וויינען,
ער האָט זיך געדרייט אויפֿן אויוון, געקלאַפּט אין די ציגל.
אָ, גאָטעניו העלף, עס איז פֿינצטער און ביטער...
דעם פֿעטער אַבֿרהם איז דורך אין די ביינער אַ ציטער,
עס האָט זיך דער ניגון געגעבן אַ גאָס, ווי אַ שפּיגל,
געגעבן אַ קלונג, ווי אַ וואַסער אין נעפּלען אין בלויע...
און חושכניש איז ער געווען ווי אַ דעמב אַ געזונטער.
האָט ער אַ טרייסל געטאָן די טשופּרינע אַרויף און אַרונטער
(דאָס האָט ער דערזען אינעם חלום נאַסטאַסיע די גויע).
ער האָט זיך אַוועקגעשטעלט אוים און געגעבן אַ רייטשע
אַזוי ווי אַן אָגער, וואָס בענקט נאָך אַ קליאַטשע אַ הייסע,
אַ שפּרונג און אַ הייב זיך געטאָן מיט די הענט אין די באָקעס,
אַז ס'האָבן פֿון פֿרייד זיך צעפֿינטלט בײַ יעדן די אויגן,
און ס'זײַנען די שלעכטע געדאַנקען אַזוי ווי סאָראָקעס,
ווי גרויע פֿון טונקעלער כאַטע צעפֿלויגן...
איז ער אַרוים אין אַ טענצל, אַ זונג און אַ זעץ מיט די שטיוול,
אַ ברען אין דער לופֿט, ווי אַ פֿלאַם, מיט די הייסע שוואַרצאַפּלען,
אַז ס'האָט זיך דער זיידע דערפֿילט, ווי ער פֿליט מיט דעם שטיבל,
ער קריכט ערגעץ הויך, ערגעץ הויך אויף צעבראָכענע שטאַפּלען...

צעטומלט פֿון ניגון, געליימט איז דער פֿעטער געבליבן,
און סקאָוואָראָד האָט שוין געטליִעט די לעצטע לוטשינע,
דער זיידעניו האָט זיך צעשמייכלט, די הענט זיך געריבן:
„אַבֿרהמלע, וווּ'סטע גענומען אַזאַ קול-נגינה?"...

דער בלוי פֿון פֿאַרטאָג איז אַרײַן אין דער וואַרעמער כאַטע,
פֿאַרוויקלט אין שטרוי האָבן ביימער אין גאָרטן געפֿראָרן...
דער ווינט האָט אין פֿירהויז געצופּט פֿון אַ פּעלצל די וואַטע,
די אַלטע בהמה אין שטאַל איז אַנטשוויגן געוואָרן.

יא

אַנטאָשע שפּילט אויף דער באַנדורע...

העי, העי,
העי, אַנטאָשע, טו אַ זונג,
טו אַ קלונג
אויף דער באַנדורע:
שורע, בורע, מורע, טורע.
אַט אַזוי,
העי, העי.

ס'איז געווען דער קרעווער דוכּס
ווײַס ווי שניי,
ווײַס ווי שניי,
האָט ער קינדערלעך אין פּאַלאַץ —
טעכטער צוויי,
טעכטער צוויי,
נאָר בײַם דוכּס בײַ די פֿערד
האָט געדינט [דמיטרוק ביאַדוליאַ]
מיטן נאָמען שאַלאַפּיי...

העי, העי,
העי, אַנטאָשע, טו אַ זונג,
טו אַ קלונג
אויף דער באַנדורע:
שורע, בורע, מורע, טורע,
אַט אַזוי,
העי, העי.

ס'איז געקומען ווענעציאַנער,
ברענגט דער בוים נײַע צווײַגלעך,
ברענגט די שוואַלב דאָס שוועלבעלע,

ברענגט די צויג אַהיים די ציגלעך.
און די קו דאָס קעלבעלע...
ס'איז געקומען ווענעציאַנער,
פֿאַר די טעכטערלעך די צוויי,
ברענגען זיי אַהיים צום דוכּס,
אינעם פֿאַרטעך
צו בײַסטרוקעס...
וויי, וויי, וויי — — —

העי, העי,
העי, אַנטאָשע, טו אַ זונג,
טו אַ קלונג
אויף דער באַנדורע:
שורע, בורע, מורע, טורע,
אַט אַזוי,
העי העי...

כאַפּט דער דוכּס זיך צום שווערד,
הייסט דער דוכּס שפּאַנען פֿערד,
און פֿון קרעווע ביז מאַזשיר
און פֿון זשעטל ביז דאַמיר
יאָגן רײַטער און קאַרעטן,
לויפֿן לאַפֿער און שטאַפֿעטן — — —
ס'איז אין ערגעץ ניט געווען,
ניט צו זען
דעם רוצח שאַלאַפּיי...

העי, העי,
העי, אַנטאָשע, טו אַ זונג,
טו אַ קלונג
אויף דער באַנדורע:
שורע, בורע, מורע, טורע,

אַט אַזוי,
העי, העי — — —

אין די וועלדער פֿון קריווויץ
וווינט דער גזלן שאַלאַפּיי
און דער אַלטער קרעווער דופּס,
ווײַס ווי שניי,
ווײַס ווי שניי,
פֿאָרט אַליין איבער די פליינען
אין דעם ריטערלעכן טראַכט
און ער קלינגט מיט די כּלי־זין
אין דער נאַכט,
אין דער נאַכט...

העי, העי,
העי, אַנטאָשע, טו אַ זונג,
טו אַ קלונג
אויף דער באַנדורע:
שורע, בורע, מורע, טורע,
אַט אַזוי,
העי, העי...

יב

דער ווידעניו קומט שטאַרבן...

גרוי, ווי אַ טויב, איז פֿאַרנאַכטלעך דער ווידע געקומען פֿון פֿעלד,
צורעכט געמאַכט שטיל דעם געלעגער און אָפּגעזאָגט ווידוי,
און האַרצן צעזעגנט זיך רויִקערהייט מיט דער וועלט
און דאַן צוגעשלאָסן, אָן כּוחות, די אויגן די מידע...
און ס'זײַנען די פֿעטערס געקומען צוקאָפּנס פֿון ווידן,
אַראָפּגעלאָזט טיף די באַוואַקסענע קעפּ און געשוויגן.

ס'האָט עפּעס פֿאַרשטשעמעט די הערצער און ניט געלאָזט ריידן,
פֿאַרשטשעמעטע הערצער — אַ זיפֿץ ניט געקענט אַרויסקריגן...
פּאַמעלעך האָט דעמאָלט דער ווידע געעפֿנט די אויגן,
ס'איז וואָרעם אַ שמייכעלע איבערגעגאַנגען זײַן פּנים.
ער האָט זיך געזעצט אויפֿן בעט, קוים זיך איבערגעבויגן,
און אָט־וואָס דער ווידע האָט דעמאָלט גערעדט צו די בנים:
— דו, אָרטשע, מײַן בכור, ביסט געווען דער יסוד פֿון משפּחה!
דער ערשטער אין פֿעלד און דער לעצטער געזעצט זיך צום טיש...
די ערד האָט זיך וואַרעם צעעפֿנט פֿון אונטער דײַן סאָכע,
אַזוי ווי די ערד זאָל דײַן זאָמען זײַן פֿרוכטבאַר און פֿריש...
רחמיאל, ווער קען זיך מיט דיר אויף דער לאָנקע פֿאַרמעסטן!
געווען איז דײַן קאָסע אין גראָז, ווי אַ פֿלייצל פֿון פֿײַער,
דיך קענען די שלענג אין די זומפּן, די פֿייגלען אין זייערע נעסטן.
די ברכה זאָל רוען בײַ דיר אינם שטאַל און אין שײַער!
דו שמוליע, דער טײַך־מענטש, ניטאָ אויף דער וועלט אַזאַ גלײַכן!
באַשטענדיק דעם בוטש אויף די פּלייצעס, באַשטענדיק אַ נאַסער,
געשמעקט האָט מיט שופּן פֿון דיר, מיט דעם ריח פֿון שליים אין די טײַכן.
געבענטשט זאָלסטו זײַן אויפֿן לאַנד, און געבענטשט אויפֿן וואַסער!...

ס'איז נאַכט צוגעפֿאַלן. די רויטינקע שײַבלעך פֿון כאַטע
אין טונקלעניש האָבן געוואָרפֿן אַ שײַן אויפֿן ווידן...
עס האָבן געשטומט מײַנע פֿעטערס, געשטומט האָט דער טאַטע
און ניט געלאָזט פֿאַלן אַ וואָרט פֿון זײַן בענטשן און ריידן.
דאַן האָט זיך דער ווידע צעזעגנט... די גלידער צוזאַמענגענומען...
און שטיל און אויף אייביק די אויגן די שטאַרע פֿאַרשלאָסן.
געקוקט האָט דער עולם, געקוקט אויף דעם קערפּער דעם שטומען
און גאָרניט געזען און קיין אײנציקע טרער ניט פֿאַרגאָסן...
אַ פֿויגל האָט ערגעץ אין וואַלד אויסגעקלאָגט פֿאַר דער נאַכט זײַנע לײדן,
די לעצטע לוטשינע אין כאַטע האָט קוים נאָך געגליט אין די פֿונקען,
און ס'זײַנען די פֿעטערס געשטאַנען צוקאָפּנס פֿון ווידן,
די שווערע, באַוואַקסענע קעפּ אין די אַקסלען פֿאַרזונקען...